

POSTANOWIENIE

18 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

na posiedzeniu niejawnym 18 sierpnia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa I.K. i M.K.

przeciwko Syndykowi masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.

o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku częściowego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 11 września 2024 r., I ACa 14/24,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego na rzecz każdego z powodów tytułem kosztów postępowania kasacyjnego 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia odpisu postanowienia pozwanemu do dnia zapłaty.

M.L.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Syndyka masy upadłości Bank Spółki Akcyjnej w upadłości z siedzibą w W. od wyroku częściowego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 11 września 2024 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lutego 2023 r., I CSK 4691/22).

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga

wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/06).

Według skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne prowadzące się do pytania:

„Czy postanowienie umowy kredytu mające charakter klauzuli abuzywnej może być uznane za bezskuteczne wobec masy upadłości (art. 84 ust 1 pr.up.) wobec tego, że postanowienie prowadzi do upadku umowy na skutek usunięcia z niej klauzul abuzywnych, a zatem utrudnia ono osiągnięcie celu postępowania upadłościowego jakim jest pełne zaspokojenie wierzycieli, poprzez skutek w postaci upadku umowy kredytu zawartej przez kredytodawcę i brak spłaty rat takiego kredytu do masy upadłości?”

Jednocześnie według skarżącego w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie sądów tj.: „art. 1 ust. 1 pkt 1 pr.up. polegające na rozbieżnościach w odpowiedzi na pytanie czy ustawa pr.up. określa zasady wspólnego dochodzenia roszczeń wierzycieli od niewypłacalnych dłużników będących przedsiębiorcami jedynie co do wierzytelności pieniężnych czy też co do wszelkich wierzytelności?”

Odnosząc się do prezentowanego przez skarżącego zagadnienia prawnego należy wskazać, że sam autor skargi kasacyjnej odwołuje się w niej do wyroku Sądu Najwyższego z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 733/15, w którym zostało wyjaśnione, że: „nie do zaakceptowania jest również postulowany przez skarżącego kierunek wykładni art. 84 ust. 1 pr.up., zgodnie, z którym, każda klauzula umowna niekorzystna dla upadłego, mogłaby być uznana za bezskuteczną

wobec masy upadłości. Art. 84 ust. 1 pr.up. stanowi normę zabezpieczającą cel postępowania upadłościowego, którego przejawem, jest takie ukształtowanie sytuacji prawnej upadłego, by efektywnie i szybko spieniężyć majątek poddany temu rodzajowi egzekucji uniwersalnej. Umieszczenie w umowie zapisu umożliwiającego wypowiedzenie czy odstąpienie od umowy w razie niewykonania czy wadliwego wykonania zobowiązania przez drugą stronę, czy też popadnięcia przez nią w zwłokę i zastrzeżenie w związku z tym uprawnienia do naliczania kary umownej, nie wskazuje na chęć obejścia przepisów prawa upadłościowego czy sprzeczność z celami tego postępowania, a jest powszechnie praktykowaną klauzulą umowną, występującą częstokroć w sytuacjach niezwiązanych z upadłością, w razie dobrego stanu majątkowego strony.”

Stąd nie można uznać, że niedozwolone postanowienia umowne, które zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego i TSUE powodowały nieważność całej umowy ze skutkiem *ex tunc*, ze względu na późniejsze ogłoszenie upadłości jednej z stron umowy, mogłyby jednak, jak tego chce skarżący, być uznane za postanowienia bezskuteczne względem masy upadłości.

Ponadto przedstawiona przez skarżącego wątpliwość dotycząca interpretacji wskazanych przez niego przepisów została rozstrzygnięta uchwałą Sądu Najwyższego z 19 września 2024 r., III CZP 5/24, w której wskazano, że postępowanie sądowe z powództwa kredytobiorcy będącego konsumentem o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu, prowadzone przeciwko bankowi, co do którego w toku postępowania ogłoszono upadłość, nie jest sprawą „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości w rozumieniu art. 145 ust. 1 pr.up., a tym samym może być podjęte z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję syndyka.

W uzasadnieniu powołanej uchwały przyjęto, iż niewskazanie w art. 145 ust. 1 pr.up. wprost spraw o ustalenie nie powinno skłaniać do rozszerzającego rozumienia pojęcia „postępowania sądowego (...) o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości”, w celu objęcia tą kategorią spraw również żądań z art. 189 k.p.c. Postępowanie upadłościowe, którego istotnym elementem jest sporządzenie listy wierzytelności zaspokajanych z masy upadłości, zasadniczo nie stwarza zainteresowanym możliwości dochodzenia roszczenia procesowego

o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. Na rzecz wniosku, że sprawy te pozostają poza zakresem zastosowania art. 145 ust. 1 pr.up., wobec czego prowadzone w nich postępowania powinny być podejmowane z chwilą ustalenia osoby syndyka, przemawia więc także ten argument, że w przeciwnym razie zagrożeniu ulegałoby prawo stron do sądu. Podmioty poszukujące ochrony prawnej w sprawach o ustalenie nie miałyby bowiem możliwości uzyskania tej ochrony - co najmniej do czasu wyczerpania trybu zgłoszenia wierzytelności, pozostającej w takim związku z żądaniem z art. 189 k.p.c., że ustalenie istnienia lub nieistnienia określonego prawa lub stosunku prawnego mogłoby przekładać się na ocenę podstaw umieszczenia danej, zgłoszonej wierzytelności na liście.

To właśnie korelacja art. 145 ust. 1 pr.up. z ustaleniem listy wierzytelności, wyrażająca istotę i funkcję przywołanego przepisu, stanowi o fundamentalnej różnicy między sprawami o ustalenie i sprawami o zasądzenie. W razie wystąpienia z żądaniem zasądzenia sensem tamowania rozpoznania sprawy w postępowaniu prowadzonym na zasadach ogólnych jest możliwość dochodzenia ochrony prawnej w procedurze związanej z ustaleniem listy wierzytelności. Zbieżne rozwiązanie nie zostało przewidziane dla żądania ustalenia prawa lub stosunku prawnego, które nie ma swego odpowiednika w toku sporządzania listy wierzytelności. W konsekwencji sprawa z art. 189 k.p.c. może toczyć się na zasadach ogólnych, tyle że z udziałem syndyka a nie samego upadłego. Cel art. 145 ust. 1 pr.up., jakim jest zatamowanie biegu postępowań sądowych, które mogą stać się zbędne wskutek umieszczenia wierzytelności na liście, nie jest bowiem aktualny w odniesieniu do spraw o ustalenie (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 19 września 2024 r., III CZP 5/24).

Uznać zatem należy, że wskazane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej wątpliwości nie uzasadniają jej przyjęcia do rozpoznania.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

M.L.

[SOP]